

درس یازدهم: عصر جنگ سرد (۱۹۸۹-۱۹۴۵)

بلوک شرق (کمونیسم) بلوک غرب (کاپیتالیسم)

تقسیم بندی سری در کنفرانس یالتا و نتایج آن:

کنفرانس یالتا (۱۹۴۵) چند ماه قبل از پایان جنگ)

شرکت کنندگان: روزولت و چرچیل از یک طرف استالین از طرف دیگر

✓ در صدد تقسیم غنائم برآمدند.

✓ روس ها اروپای شرقی را از آن خود می دانستند.

✓ درباره سران آلمان و ژاپن به عنوان جنایتکار جنگی نیز تصمیماتی اخذ شد.

✓ ایجاد دو بلوک شرق و غرب

✓ روسها عقیده داشتند که تمام فرماندهان آلمانی در دادگاه نورنبرگ باید اعدام شوند.

دادگاه نورنبرگ: تصمیم گیری برای جنایتکاران جنگی ۱- عده ای اعدام شدند. ۲- عده ای تبرئه شدند.

جنگ سرد

در آن دو طرف در حال کشمکش و رقابت سیاسی، اقتصادی، عقیدتی و نظامی هستند و بدون آن که از طریق جنگ افزارهای نظامی با هم درگیر شوند در جنگ روانی و تبلیغاتی با هم درگیرند.

بین شوروی و کشورهای کمونیستی (شرق) از یکطرف و دولتهای غربی (بلوک غرب) از طرف دیگر تا انهدام دیوار برلین ۱۹۸۹ میلادی.

ویژگی های جنگ سرد:

ایجاد جنگهای منطقه ای - جنگ رادیویی - ایجاد بلوک بندی شرق و غرب - مسابقات تسلیحاتی و ایجاد توازن وحشت.

طرح مارشال:

جرج مارشال در زمان ریاست جمهوری ترومن طرحی را ارائه کرد که مطابق با آن:

برای مبارزه با کمونیسم و همچنین بازسازی اروپا به کشورهای اروپای غربی کمک های مالی و فنی پرداخت شود. (بویژه ترکیه و یونان)

در کنار این طرح چهار برنامه دیگر برای کشورهای عقب مانده پیشنهاد گردید:

اصل اول: کمک به سازمان ملل در جهت تقویت آن

اصل دوم: کمک اقتصادی به کشورهای جهان آزاد (غیر کمونیسم)

اصل سوم: نیرومند ساختن ملل آزادی خواه (جهان آزاد) در برابر تجاوز کمونیسم.

اصل چهارم: کمک به کشورهای کم رشد در زمینه های اقتصادی، فرهنگی برای جلوگیری از نفوذ کمونیسم.

اصل چهارم در کشورهای خاورمیانه و خاور نزدیک اجرا می شد لذا در زمینه های اقتصادی و فرهنگی به کشورهای این منطقه کمک هایی صورت گرفت.

برای اجرای این برنامه در وزارت خارجه آمریکا اداره ای به نام اداره خاور نزدیک تأسیس شد.

بلوک بندی نظامی در دوره جنگ سرد

ناتو: ۱۹۴۹م ایالات متحده امریکا در اروپا

سیتو: جنوب شرق آسیا

بغداد: ایران، عراق، پاکستان، ترکیه، انگلیس، آمریکا با خروج عراق بعدها به پیمان سنتو معروف شد.

هدف آنها: محاصره نظامی شوروی و بلوک کمونیسم

پیمان ورشو: به رهبری شوروی و اروپای شرقی
جنبش غیر متعهد: کشورهای که عضویت هیچ یک از بلوک بندی های نظامی شرق و غرب را نپذیرفتند.

هدف: مبارزه با هر گونه استعمار

پایه گذاران: جمال عبدالناصر از مصر / احمد سوکارنو از اندونزی / جواهر لعل نهرو از هندوستان

محل: باندونگ اندونزی سال ۱۹۵۵ میلادی

از کمونیست هایی که به جنبش غیر متعهد ها پیوستند: مارشال تیتو : یوگسلاوی فیدل کاسترو: کوبا

مسئله خلع سلاح

علت توجه به مسئله خلع سلاح بعد از دست یافتن کشورهای آمریکا ، شوروی، انگلستان و فرانسه:

ترس پیش دستی یکی از قدرتها علیه یکدیگر

دلایل: اولاً در صورت وقوع جنگ اتمی دولت فاتحی وجود نخواهد داشت.

ثانیاً: مخارج مسابقات تسلیحاتی و موشکی برای آنها بسیار زیاد خواهد بود.

نخستین بار در سال ۱۹۶۳ میلادی کشورهای شوروی آمریکا و انگلستان پیمان منع آزمایش های هسته ای (زیر دریا، بالای جو و روی زمین) را امضاء کردند. سپس ۹۸ کشور به آنها پیوستند.

بعد از پیاده شدن نخستین انسان توسط آمریکا در کره ماه بوسيله موشک بالستیک در ۱۹۶۹ دولت شوروی با آمریکا مذاکرات کاهش سلاح های استراتژیک (بین قاره ای نظامی) آغاز کرد.

این مذاکرات به نام های:

سالت SALT (محدود کردن سلاح های استراتژیک) تعداد موشک های بالستیک اتحاد شوروی حداکثر ۱۶۰۰ موشک و برای آمریکا حداکثر ۱۰۵۴ موشک در نظر گرفته شد .

و START (کاهش سلاح های استراتژیک) شناخته شدند.

قرار داد سالت و استارت در دو مرحله به امضاء رسید. ۱۹۷۲ نیکسون و برژنف امضاء کردند و آخرین مرحله آن را جرج بوش (پدر) و یلتسین (۱۹۹۳) امضاء کردند.

فلسطین :

در سال ۱۹۱۷ میلادی کشور انگلستان طی اعلامیه بالفور با نظر صهیونیستها مبنی بر تشکیل یک دولت یهودی در فلسطین موافقت کرد .

۱۹۲۰ قیومیت فلسطین را توسط جامعه ملل به انگلستان واگذار گردیده راه برای مهاجرت یهودیان باز شد.

زدو خوردهای فلسطینیان (عزالدین قسام) با حمایت انگلستان درهم شکست.

جنگ اعراب و اسرائیل

۱۹۴۷ شورای امنیت سازمان ملل تولد کشور اسرائیل را اعلام کرد.

۱۹۵۶ ملی کردن کانال سوئز توسط جمال عبدالناصر حمله فرانسه ، انگلستان و اسرائیل در پی داشت. اما دفاع سرسختانه مصر با حمایت شوروی باعث پیروزی مصر گردید.

جنگ ۶ روزه ۱۹۶۷ با پشتیبانی امریکا از اسرائیل کشورهای مصر و سوریه واردن شکست خوردند.

اسرائیلی ها ارتفاعات جولان از سوریه، صحرای سینا از مصر و کرانه ی غربی رود اردن را اشغال کردند.

۱۹۷۳ جنگ اکتبر (در زمان انور سادات)

سادات بخش کوچکی از صحرای سینا را پس گرفت و تن به سازش داد.

در ۱۹۷۷ سادات به کمپ دیوید رفت و با وساطت کارتر با اسرائیل مصالحه کرد.

۱۹۷۹ یاسر عرفات (رئیس سازمان آزادی بخش فلسطین) به تشویق ملک حسین پادشاه اردن به روند سازش کشیده شد.

در کنفرانس اسلو ۱۹۹۳ میلادی ضمن قبول موجودیت اسرائیل نوار غزه و کرانه غربی رود اردن را با عنوان قلمرو حکومت خودگردان فلسطین تحویل گرفت.

انتفاضه : قیام همگانی مردم فلسطین علیه اسرائیل.

بحران در جهان کمونیست : مرگ استالین در ۱۹۵۳ میلادی و جانشینی خروشچف

اقدامات خروشچف: ۱- برای تطهیر حزب کمونیست همه جنایات استالین را برملا کرد. ۲- بخاک و خون کشیدن قیام مردم مجارستان در ۱۹۵۶

گورباچف ۱۹۸۵ در شوروی روی کار آمد: «گلاسنوست یا آزادی سیاسی» «پروسترویکا یا اصلاحات اقتصادی»

آزاد گذاشتن مالکیت خصوصی.

در سال ۱۹۸۹ به روسای کشورهای کمونیست دستور داد استعفا کنند و ملت های اروپای شرقی را در پذیرش رژیم دلخواه خود آزاد بگذارند. گورباچف در نتیجه اعمال این سیاست ها در داخل کشور مورد طغیان یلتسین واقع شد لذا در ۲۵ دسامبر ۱۹۹۱ گورباچف استعفا داد و اتحاد شوروی از هم فرو پاشید.